

Protestanten, op eene verregaande wijze, te onderdrukken.

De eerste stap, welke te dien einde gedaan werd, bestond in de vernedering der voornaamste hofbedienden en derzelve ontslag van hunne posten, die met Roomsch-Catholijken weer bezet werden. (*)

Vervolgens werd het klooster te Schutterop, hetwelk, volgens de letter van den Westphaalschen vrede, (daar het, in het jaar 1624, in het bezit der hervormden was) als hun wettig eigendom moest beschouwd worden, ingetrokken, de predikant LUCAS FRANTZEN, daaruit verdreven, en in zijne plaats, zoo als te Bentheim geschied was, een jezuit weer aangesteld; voorts werd de betaling van pachten en andere inkomsten, welke de vorige graven, bijzonder sedert 1624, aan kerken en scholen toegelegd hadden, geweigerd. De van graaf ARNOLD JOOST in 1613 aangestelde overkerkeraad werd ontbonden, en met Roomsch-Catholijken weer bezet. Eindelijk werd de gravin, onder bedekking van Munstersche soldaten, met haren zuigeling, naar Munster gevoerd, waar

(*) De heer doctor HOOGLIMMER, lid van den overkerkeraad, en, volgens het klasikaal Protokol van 1668, een ijveraar voor den Hervormden Godsdienst, werd niet alleen als lid van den overkerkeraad gedimiteerd, maar ook van zijne burgerlijke bediening vervallen verklaard.

De hofprediker SERTORIUS werd op eene karre geplaatst, en door soldaten over de grenzen gebragt. Hij werd intuschen spoedig daarop tot predikant, te Markelo in Twente, beroepen.

waar men haar, in het huis van den burgemeester RÖMER, met achting behandelde, zonder haar evenwel te vergunnen, haren gemaal te mogen zien. De haar van tijd tot tijd bezoekende hofbedienden van den bischop verklaarden ook ronduit, dat zij zich met die hoop niet vleijen konde, voor dat zij van de Staten Generaal de teruggave harer kinderen verlangd had. Daar de gravin echter ten aanzien van dit punt onverzettelijk bleef, zoo ontnam men haar hare bedienden, en dreigde haar, ook de kamenier, ja zelfs het zuigend kind, met de minne te zullen ontnemen, haar in een klooster te zullen opsluiten en met den dood te zullen straffen, wanneer zij den verlangden brief niet aan de Staten schreef. Daar al deze bedreigingen het gewenschte gevolg niet hadden, zoo stelde VAN WIEDENBRUCK eenen brief op, van dezen inhoud: „ Dat de gravin zich thans met haren gemaal verzoend en over de opvoeding der kinderen met hem eene schikking gemaakt had, dat zij derhalve de Heeren Staten voor de genomene moeite en zorg bedankte, en verzocht, haar de kinderen te willen terug zenden, enz.” Als de gravin na het lezen van dit opstel aanmerkte, hoe zij toch dezen brief onderteekenen, en, met regt, zulk eene onwaarheid aan de Staten schrijven konde, daar zij haren gemaal niet gezien, veel minder met hem eene inrigting over de opvoeding der kinderen getroffen had, gaf doctor BALKE haar ten antwoord: „ regt of onregt, het moet thans zoo zijn.” De

gravin moest alzoó dezen brief onderschrijven, waarmede de heer VAN RHEDE te Brandlegr, aan de Staten Generaal, die intusfchen van de ware toedragt der zaken reeds onderrigt waren, afgezonden werd. De gravin moest ook eene eedelijke verklaring afleggen, dat zij niet wist, waar hare kinderen waren. Zij konde dit met een goed geweten doen, want zij wist inderdaad niet, dat ze naar Engeland gezonden waren. Naauwelijks was de heer VAN RHEDE afgereisd, als de gravin te Munster vermist werd. De burgemeester RÖMER was, met zijne familie, op eene bruiloft, toen de gravin, met haar zuigend kind, door de minne gedragen, in den schemeravond het huis verliet, hare kamenier gelastende te zwijgen, en zich krank te houden. In eene herberg vond zij eenen boer, die koopmans goederen naar Munster gebragt had, deze nam haar, met de minne en het kind, den anderen morgen, op zijnen wagen, en bragt haar eerst naar Ohne, en van daar naar de herberg *de Poppe*, aan den postweg van Amsterdam naar Hamburg, op Overijsfelfchen bodem gelegen. Hier huurde zij een rijtuig af tot Delden. De regter dezer plaats kende de gravin van Bentheim, en liet haar, in de koets van den afwezenden Drost van Twente, den heer VAN RAASVELD, van Lage en Twikkel, naar Deventer brengen, van waar zij naar den Haag vertrok. (*)

Aan

(*) De boer, die de gravin van Munster naar de Nederland-

Aan het Munsterfche hof werd de vlugt der gravin eerst, op den derden dag, bekend. Men zond haar ruiters achter na, die intusfchen, onverrigter zaak, terug moesten keeren. De graaf werd door deze gebeurtenis op het diepst getroffen. Hij weende bitter en liet zich deze woorden ontvallen: „ waartoe heeft men mij armen man gebragt? Thans „ zijn vrouw en kinderen weg!” Daar hij echter aan den leidband van den vorst bisfchop liep, en geheel in deszelfs magt was, zoo moest hij alles onderteekenen, wat deze hem voorlegde. (*)

De

landsche grenzen bragt, was de fcholte wissing te Ohne. De gravin gaf hem eene eigenhandige fchriftelijke verzekering, dat zij alle kosten en onaangenaamheden, welke hem deswegens mogten aangedaan worden, rijkelijk vergoeden zoude. De fcholte wissing werd naderhand in eene boete van *vijfhonderd gulden* veroordeeld. Men weet intusfchen niet, of hij die betaald heeft.

(*) CHRISTOPHER BERNHARD VAN GALEN, van wien zoo vaak in deze gefchiedenis gefproken wordt, ftamde uit het aanzienlijk en nog bloeiend geflacht der Vrijheeren VAN GALEN af. Hij werd geboren op het kasteel Bispink, den 19 October 1606, en overleed op zijn slot te Abuizen, den 19 September 1678. Hij ligt begraven in de kathedrale kerk te Munster, en wel in eene der drie kapellen, waarmede hij dezen prachtigen en in der daad bezienswaardigen tempel, aan de oostzijde vergroot heeft. De wanden dezer kapel zijn met zwart marmer bekleed, en in hetzelfde de groote daden door C. B. VAN GALEN, als bisfchop, vorst en krijgsman verrigt, gebeiteld. Onder dezelve wordt de overhaling van den graaf van Bentheim, tot den Roomsch-Catho-

De gravin genoot intusfchen, met hare kinderen, de befcherming van de Staten Generaal, en eene aan haren rang passende verzorging. Op den raad van Hunne Hoogmogenden, fchreef zij aan haren gemaal, dat zij met hare kinderen terug keeren zoude, wanneer vooraf genoegzame zekerheid gegeven werd, dat zij, noch hare kinderen weder weggevoerd, en de laaftten, tot hunne meerderjarigheid, bij den Hervormden Godsdienst zouden gelaten worden. Men ried

in-
tholijken Godsdienst uitdrukkelijk genoemd, en wel met de volgende woorden:

„ *Comitem Bentheim et plures alios ad orthodoxam fidem*
„ *convertit.*”

De domprediker Pater LUCAS NAGEL verhaalt dit ook in zijne, den 3 Nov. 1678 over den biffchop, naar aanleiding van Deut. 32. 49, in de kathedrale kerk te Munfter, gehouden lijkrede, zeggende:

„ Ihr Hochfürst. Gnaden bekehrten durch Gottes Gnad,
„ von der Ketzerey, zur Catholifchen Wahrheit, neben vie-
„ len anderen Hohen Standspersonen auch *Ihr Hochgräffli-*
„ *che Excellens Ernst Wilhelm Graffen und Herrn zu Bent-*
„ *heim, Teklenburg, Steinfurth, Limburg, Rhede &c.* Aus
„ welchem Glaubens-Eyffer in Ihrer Päbftlichen Heiligkeit
„ *Clemens X* folche Hertzen Frewd entftanden, dasz Sie
„ mit vergosznen Thränen von dem gütigften Gott *Chris-*
„ *tophoro Bernardo*, ein langes Leben erbotten und öffent-
„ lich geftanden, Ihre Päbftliche Regierung, werde durch
„ folchen Eyffer der Christenheit erfrewlich, dem Catholi-
„ fchen Glauben gedeylich gemacht.”

Vid. Leichpredigt über Christoph Bernhard in het werk van den Generaal vicaris *van Alpen de vita et rebus gestis Christophori Bernhardi*. Part. II. pag. 750.

intusfchen den graaf, op dezen en meer andere brieven geen acht te slaan, daar het voor hem vernederend zijn zoude, met zijne gemalin, in onderhandelingen te treden. In plaats van antwoord, werd de gravin, in den naam des keizers, gedaagd, om zich over haar gedrag te verantwoorden. De bemiddeling van de hoven van Brandenburg, Hefen Kassel en van andere Protestantfche vorften, bleef zonder gevolg, en de biffchop van Munfter verklaarde eindelijk, den 8 Junij 1678, het huwelijk van den graaf ERNST WILHELM, met GEERTRUID VAN ZELST, voor *onwettig*, zoodat de graaf tot een ander huwelijk konde overgaan. Ingevolge dezer verklaring, trad de graaf, den 5 Aug. 1678, op het kasteel te Gehmen, in een tweede huwelijk met ANNA ISABELLA, dochter van den graaf ADOLF, te Limburg, Bronckhorst en Stijrum. In de huwelijks voorwaarden werden, de uit dit huwelijk voortkomende mannelijke spruiten, voor de eenige wettige opvolgers in de regering van het graaffchap Bentheim verklaard, en bij ontftentenis van dien, aan den zoon van den graaf van Steinfurth, den neef van ERNST WILHELM, en naast dezen, aan de Bentheim Teklenburgfche linie, het regt van opvolging toegekend; wordende aan de eenige *wettige* erfgenamen, aan de kinderen van ERNST WILHELM bij zijne gemalin GEERTRUID VAN ZELST verwekt, het regt van opvolging, geheel ontzegd. Eindelijk, om de brave gravin nog meer te kwellen, werkte de biffchop een vonnis van den

keizerlijken Rijkshofraad van den 17 April 1679 uit, waardoor de gravin van alle haar, in het huwelijkscontract beloofde, voorregten, en bijzonder van de Rijks-grafelijke waardigheid, vervallen verklaard werd. Ja, om de gedachtenis aan de gravin geheel uit te wischen, liet men haar wapen en naam overal, uit de glazen in de kerken, wegnemen. De gravin protesteerde plegtig, voor het hooge Geregts-hof van Holland en Zeeland, in den Haag, den 5 Aug. 1678, tegen het onwettig huwelijk van haren gemaal, en liet hem dit protest, door eenen trompetter der Staten Generaal, te Bentheim insinueren, terwijl zij de oorspronkelijke akte hierover gepasfeerd, aan het Hof van Holland en Zeeland, in bewaring gaf. Zij liet vervolgens een Manifest, ter regtvaardiging harer zaak, uitgaan. Het verdriet ondermijnde echter hare gezondheid. Zij overleed in den Haag, den 29 Maart 1679, hare kinderen aan God, aan de Staten Generaal en aan den prins van Oranje WILHELM III, naderhand koning van Engeland, aanbevolen hebbende.

Uit het tweede huwelijk van den graaf ERNST WILHELM, werd slechts eene dochter geboren, met naam LEONORA MAGDALENA, welke, met den graaf van Virmont, in het huwelijk trad, en den 10 Maart 1727 overleed.

Thans moet ik mijne lezers, met de zonen van ERNST WILHELM, uit het eerste huwelijk, nader bekend maken. Deze waren:

- I. ERNEST, de stamvader der tegenwoordige vorsten

sten van Bentheim. Hij werd geboren op het huis *Altena* te Schutterop, den 18 Nov. 1661. Hij trad, nog zeer jong zijnde, in Nederlandschen krijgsveld, en bragt het daarin tot den rang van overste van een regiment te paard. Hij woonde met zijne kavallerie menigen bloedigen slag bij, waarvan hij de lidteekenen aan zijn ligchaam droeg; b. v.:

1. In het jaar 1690 bij *Drogheda* in Irland, waar hij eene bloedige wonde aan het hoofd ontving, en hem een paard onder het lijf gedood werd.

2. Te *Aeth* in Vlaanderen, waar hij zeven gevaarlijke wonden ontving en reeds onder de dooden lag.

3. Bij *Steenkerken* in het jaar 1692.

4. Bij *Landen*, in Brabant, waar zijn jongste broeder zoo gevaarlijk gewond werd.

5. Bij *Leuven*.

6. In het jaar 1695 was hij, bij het berennen der stad Namur, tegenwoordig, en een der eersten, die te paard door de Maas zwom.

7. In het jaar 1711 hielp hij de stad *Bouchain* in Vlaanderen belegeren en veroveren.

Uit alle deze gevechten kwam hij zelden, zonder eene wonde, terug. Men heeft nog lang daarna te Steinfurth, een zijner met kogels doorboorde rokken, tot een aandenken bewaard.

- II. CHRISTOPH BERNHARD, geboren den 31 December 1664. Deze werd in den dienst der Staten kapitein ter zee, en konvoijeerde in deze hoedanigheid, in het jaar 1690, de bruid van koning KAREL

II, eene dochter van den keurvorst van den Palts, naar Spanje. Vervolgens had hij, bij de Engelsche vloot, onder admiraal RUSSEL, het bevel over een oorlogschip. Hij overleed ongehuwd in de maand October 1697.

III. ARNOLD JOOST, geboren den 21 Januarij 1666. Deze ging in het jaar 1688 met koning WILLIAM naar Engeland, woonde de meeste veldtogten in Irland bij, in welke hij zich steeds als een dapper held gedroeg. Hij overleed den 8 Mei 1692, in het 26ste jaar zijns levens.

IV. STATIUS PHILIP, naar de Staten Generaal STATIUS en naar zijnen oom te Steinfurth PHILIP genaamd, werd geboren den 27 Aug. 1668. Hij trad, gelijk zijne broeders, in Nederlandschen krijgsveldtocht, waarin hij zulke vorderingen maakte, dat hij, den 11 Junij 1706, den rang van overste over een regiment te paard verkreeg; den 19 April 1709 tot brigadier; den 4 Aug. 1727 tot generaal majoor, en eindelijk tot generaal der kavallerie en tot gouverneur van Heusden benoemd werd. Hij woonde de meeste veldtogten van zijnen tijd bij. In het jaar 1690 werd hij, bij *Fleury* in Vlaanderen, zwaar gewond, en nog zwaarder in het jaar 1692 bij *Landen*, in Brabant, waar hij, *geheele drie dagen lang*, onder de dooden lag, en, als ware het, door een wonder behouden werd. In het jaar 1698 trad hij in het huwelijk met SIDONIA, gravin van Horn, uit welk huwelijk echter geene kinderen voortgekomen zijn.

Hij

Hij overleed, in eenen hoogen ouderdom, in het jaar 1749.

Van dezen uitslap moet ik, tot de gefchiedenis van het graaffchap Bentheim, terugkeeren.

ARNOLD MAURITZ WILHELM, de eenige zoon van PHILIP KOENRAAD, graaf te Steinfurth, was van zijnen oom, ERNST WILHELM, door de in 1678 gemaakte testamentaire dispositie, tot opvolger in de regering van het graaffchap Bentheim benoemd. Deze wel voorziende, dat het hem, bij de meerderjarigheid en bij de magtige bescherming der wettige erfgenamen, moeilijk vallen zoude, zich in het bezit van een land te handhaven, hetwelk hem niet toekwam, zocht zich van de hulp en medewerking van het keizerlijk Hof en van den bischop van Munster, in navolging van zijnen oom, door omhelzing van den Roomsch-Catholijken Godsdienst, te verzekeren. Hij deed openlijk daarvan belijdenis in het klooster Bentlage bij Rheine, den 29 Aug. 1688, in tegenwoordigheid van FREDERIK CHRISTIAAN, bischop te Munster, en van zijnen oom ERNST WILHELM, tot groote smart zijner brave moeder en van zijne geheele familie.

Intusschen deden de zonen van ERNST WILHELM, bij hunne meerderjarigheid, hunne regten op het graaffchap Bentheim gelden. De kundigste regtsgeleerden werden geraadpleegd, en de hevigste strijd-schriften van beide partijen gewisfeld. Door de tusschenkomst der Protestantsehe Rijksstanden te Re-

gens-